

Asia

EU:n ja Kiinan välinen huippukokous 9.4.2019

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Brysselissä 9.4.2019 pidettävän EU-Kiina-huippukokouksen valmisteluja on käsitelty Pysyvien edustajien komiteassa (Coreper II), kauppapoliittisessa komiteassa (TPC) ja COASI-työryhmässä. Huippukokouksen yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvia kysymyksiä on lisäksi käsitelty poliittisten ja turvallisuusasioiden komiteassa (COPS).

Huippukokouksessa mahdollisesti hyväksyttävästä julkilausumasta käydään neuvotteluja EU:n ja Kiinan välillä. EU-kantoja julkilausumaan on valmisteltu edellä mainituissa EU-rakenteissa.

Ulkoasiainneuvosto käsittelee Kiinaa 18.3. ja Eurooppa-neuvosto käsittelee EU-Kiina-huippukokoukseen valmistautumista ja laajempia Kiina-suhteita 21.-22.3. Euroopan komissio ja EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja julkistivat 12.3. yhteisen tiedonannon ”EU-China – A strategic outlook”.

Suomen kanta

- EU:n tulee vahvistaa sisäistä yhtenäisyyttä ja johdonmukaisuutta sekä puolustaa EU:n omia intressejä suhteessa Kiinaan. Kasvavat jännitteet suurvaltojen välillä sekä Kiinan itsevarmempi ote ja kasvava globaalirooli edellyttävät EU:lta kykyä edistää yhteistyötä ja vastata Kiinan haasteeseen arvojemme pohjalta. EU:n on ilmaistava selkeä tukensa YK-järjestelmään pohjautuvalle globaalijärjestykselle.
- Ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja ihmisoikeudet ovat kiinteä osa kahdenvälistä EU-Kiina-agendaa. Ihmisoikeuskysymyksiä tulee käsitellä paitsi ihmisoikeusdialogissa myös poliittisen tason tapaamisissa.
- Edellisessä huippukokouksessa hyväksytty julkilausuma ei ole johtanut käytännön edistysaskeliin. EU:n tulee aktiivisesti etsiä uusia tapoja sitouttaa Kiinaa sääntöperäiseen kansainväliseen kauppajärjestelmään ja sen uudistamiseen sekä kansallisten reformien edistämiseen ja liiketoimintaympäristön kehittämiseen eurooppalaisten yritysten markkinoillepääsyn parantamiseksi. Samalla EU:n tulee

vahvistaa omaa kilpailukykyään mm. sisämarkkinoita kehittämällä turvatakseen eurooppalaisten yritysten asema EU- ja kolmansilla markkinoilla.

- EU:n tulee samalla hyödyntää käytössään olevia kannustimia reformien edistämiseen. Kaupallisissa kysymyksissä EU:lla on taloudellista vipuvartta, jota sen olisi hyödynnettävä laajapohjaisesti samanmielisten kumppaneiden ja elinkeinoelämän kanssa kokonaisvaltaisten intressiensä edistämiseksi. Kiinan haasteeseen ei tule kuitenkaan vastata toimilla, jotka veisivät EU:ta protektionistiseen suuntaan.

Pääasiallinen sisältö

EU:n ja Kiinan välinen 21. huippukokous järjestetään Brysselissä 9.4.2019. Euroopan unionia huippukokouksessa edustavat Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja Donald Tusk ja komission puheenjohtaja Jean-Claude Juncker. KE/VP Mogherini osallistuu myös huippukokoukseen. Muiden komissaarien osallistumisesta ei toistaiseksi ole varmuutta. Kiinaa edustaa vakiintuneesti pääministeri Li Keqiang delegaatioineen.

Huippukokousta valmisteleva EU:n ja Kiinan välinen strateginen dialogi KE/VP Mogherinin ja Kiinan ulkoministeri Wang Yin välillä on määrä järjestää ennen huippukokousta. Lisäksi EU-Kiina-ihmisoikeusdialogi on tarkoitus pitää huhtikuun alussa. Korkean tason talousdialogi järjestettäneen huippukokouksen jälkeen.

Edellinen huippukokous järjestettiin Pekingissä 16.7.2018. EU:n ja Kiinan välisiä huippukokouksia on järjestetty vuodesta 1998 lähtien yleensä vuosittain.

EU:n näkökulmasta keskeisiä asiakokonaisuuksia ovat:

- Molempien osapuolten sitoutuminen kahdenväliseen kokonaisvaltaiseen strategiseen kumppanuuteen ja EU-China 2020 Strategic Agendan korvaamisesta seuraavaan huippukokoukseen mennessä.
- Yhteistyön vahvistaminen tehokkaan monenkeskisen järjestelmän, kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ja sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen turvaamiseksi.
- Sitoutuminen sääntöpohjaiseen ja monenkeskiseen kauppajärjestelmään, jonka keskiössä on Maailman kauppajärjestö WTO. Edellisessä EU-Kiina-huippukokouksessa sovittujen asiakohtien implementointi. EU:n ja Kiinan yhteisen, WTO:n uudistamista käsittelevän työryhmän ohjeistaminen tärkeimmissä asiakokonaisuuksissa.
- Sitoumus yhteisille pelisäännöille (*level playing field*) kahdenvälisessä kaupassa ja investoinneissa. Yhteinen tavoite kokonaisvaltaisen EU-Kiina-investointisopimuksen edistämiseksi.
- Aikataulusta sopiminen tärkeimpiin markkinoillepääsyesteisiin puuttumiseksi.
- Sitoutuminen yhteistyöhön globaalin teräsfoorumin puitteissa.
- Sitoutuminen kahdenväliseen ihmisoikeusdialogiin.
- EU-Kiina Connectivity Platformin jatkosta sopiminen.
- Tuenilmaisu kestävän kehityksen päämäärien toteuttamiseksi ja Pariisin ilmastositoumuksen toimeenpano.
- Yhteistyö energian alalla.
- Maantieteellisiä alkuperämerkintöjä ja siviili-ilmailun turvallisuutta koskevien neuvotteluiden seuranta.

Taustaa EU-Kiina-suhteesta

EU:n ja Kiinan väliset diplomaattisuhteet solmittiin vuonna 1975. Kiina ja EU muodostivat strategisen kumppanuuden vuonna 2003. EU:n ja Kiinan välistä yhteistyötä viitoittaa yhteisesti vuoden 2013 huippukokouksessa sovittu 2020 yhteistyöagenda (EU-China 2020 Agenda for Cooperation), jossa identifioidaan neljä yhteistyön syventämisen osa-aluetta: rauha ja turvallisuus, vauraus, kestävä kehitys sekä ihmisten väliset yhteydet. EU:n ja Kiinan kumppanuuden puitteissa käydään kaikkiaan noin 60 eri alan ja tason vuoropuhelua. Kiina on perinteisesti korostanut kauppasuhdetta ja ”pehmeämpiä” yhteistyöalueita muiden kustannuksella.

EU:n ja Kiinan väliset suhteet ovat yleisesti ottaen hyvät ja vakaat, joskin suurvaltojen välisille poliittisille suhteille jossain määrin alisteiset. Suhteita vaivaavat ajoittain ongelmat, jotka liittyvät mm. ihmisoikeuksiin, markkinoillepääsyyn ja kauppakiistoihin. Ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä yhteistyötä pyritään tiivistämään erityisesti Afganistanin ja Syyrian suhteen sekä Afrikassa. Sotilaallisessa yhteistyössä ollaan vielä luottamuksen rakennusvaiheessa; käytännön yhteistyötä on pyritty tiivistämään Somaliassa ja Malissa.

EU:n intressissä on, että Kiina käyttää kasvavaa kansainvälistä vaikutusvaltaansa vastuullisella ja rakentavalla tavalla ja sitoutuu sääntöpohjaiseen kansainväliseen järjestykseen. Kiinan aktiivisempi toiminta kansainvälisiä kriisejä ratkottaessa painottuu edelleen alueille, joissa sillä on omia suoria intressejä.

Kiinan ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokehityksen tukeminen on suhteiden tärkeä osa-alue. Rakentavaa keskustelua vaikeuttaa Kiinan entisestään tiukentunut ideologispoliittinen ilmapiiri. Keskeisiä kysymyksiä ovat vähemmistöihin kohdistuvat toimet, ml. Xinjiangin maakunnan uiguurivähemmistön tilanne, ihmisoikeuspuolustajien ja asianajajien vaikeutunut asema Kiinassa sekä Kiinan tiukentunut kyberturvallisuutta, terrorismin vastaisia toimia ja kansainvälisten kansalaisjärjestöjen toimintaa koskeva lainsäädäntö.

EU on Kiinan suurin ja Kiina puolestaan EU:n toiseksi suurin kauppakumppani Yhdysvaltojen jälkeen. EU:n vienti Kiinaan on lähes kaksinkertaistunut viiden vuoden aikana. Eurooppa on yhä keskeisempi kohde kiinalaisille investoinneille noin neljänneksen osuudella. EU ja Kiina ovat neuvotelleet investointisopimuksesta vuodesta 2013 alkaen. Sopimuksen tavoite on edistää eurooppalaisten sijoitusten pääsyä Kiinan markkinoille, suojata investointeja ja tarjota yksinkertainen ja yhdenvertainen säännöstö molemminpuolisille investoinneille. Hankala toimintaympäristö ja rajoitukset vaikeuttavat sijoittajien ja yritysten toimintaa Kiinan markkinoilla.

Kiina toivoo toteutettavuustutkimusta myös vapaakauppasopimuksesta, mutta komissio ja jäsenvaltioiden enemmistö katsovat investointisopimusneuvotteluissa etenemisen keskeiseksi signaaliksi siitä, onko Kiina valmis aidosti avaamaan markkinoitaan ja tarjoamaan eurooppalaisille toimijoille tasapuolista toimintaympäristöä. Komissio pitää mahdollisia vapaakauppaneuvotteluja vasta pitkän aikavälin tavoitteena.

EU ja Kiina sopivat vuoden 2015 huippukokouksessa Euroopan ja Aasian välisten yhteyksien (infrastrukturi, tietoliikenne, ihmisten väliset yhteydet) kehittämiseen keskittyvästä yhteistyöstä (EU-China Connectivity Platform). Komission ja korkean edustajan syyskuussa 2018 julkistama EU:n connectivity-strategia on osaltaan vastaus Kiinan ja muiden toimijoiden suunnitelmiin. Strategian tarkoituksena on vahvistaa EU:n ja Kiinan välistä yhteistyötä Euroopan ja Aasian välisten yhteyksien kehittämishankkeissa ja luoda tasapainoista pohjaa hankkeisiin kytkeytyville kaupallisille mahdollisuuksille.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Ulkosuhdejaoston kirjallinen menettely

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

6116/19 EU-China Summit (Brussels, 9 April 2019) – Orientation debate
 JOIN(2019) 5 final Joint Communication to the European Parliament, the European
 Council and the Council: “EU-China – A strategic outlook”

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Arto Haapea UM/ASA-10	+358 50 566 0435
Marko Mäntylä VNK	+358 50 572 7192
Marja Kuosmanen UM/TUO-10	+358 50 330 8075
Maria Kauko UM/TUO-20	+358 50 408 1971

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat Hoitaa	Kiina UM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, TEM, VM, VNK, YM
